

lyu-z-1-lipnya-2021-roku?utm_source=kurkul&utm_medium=news
Robinson, G. M. "Globalization of agriculture". *Annual Review of Resource Economics*, vol. 10 (2018): 133-160.
DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-resource-100517-023303>
"Statystychnyi zbirnyk «Rehiony Ukrainy» 2019" [Statistical Collection "Regions of Ukraine" 2019], part 2. Kyiv, 2019. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf
Schoenberger, L., Hall, D., and Vandergeest, P. "What happened when the land grab came to Southeast Asia?" *The Journal of Peasant Studies*, vol. 44, no. 4 (2017): 697-725.
DOI: <https://doi.org/10.1080/03066150.2017.1331433>

"The Future of Food and Agriculture. Alternative Pathways to 2050s". Food and Agriculture Organization. <https://www.fao.org/3/I8429EN/i8429en.pdf>
"The Indxx Global Agriculture Index". <https://www.indxx.com/indices/benchmark/indxx-global-agriculture-index-pr>
Vijayabaskar, M., and Menon, A. "Dispossession by neglect: Agricultural land sales in Southern Indian". *Journal of Agrarian Change*, vol. 18, no. 3 (2018): 571-587.
DOI: <https://doi.org/10.1111/joac.12256>
"World Bank Open Data". <https://data.worldbank.org/>
"World Food Situation. FAO Food Price Index". FAO. <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

УДК 311.21:[316.347-053.6]:2
JEL: C43; C46; Z12
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-161-170>

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ ПОГЛЯДІВ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

©2021 ОДАРЮК В. М., ЧАЛА Т. Г., ПАРФЕНЦЕВА Н. О.

УДК 311.21:[316.347-053.6]:2
JEL: C43; C46; Z12

Одарюк В. М., Чала Т. Г., Парфенцева Н. О. Статистичне дослідження релігійних поглядів молоді в Україні та світі

Мета статті полягає у визначенні сучасних тенденцій зміни релігійних поглядів молоді за обраними країнами світу, а також в аналізі поглядів серед студентської молоді України на основі проведеного анкетування. Визначено, що у світових масштабах відбуваються значні зміни у структурі віруючих і в розподілі населення країн за віруваннями. Велика кількість як дорослих, так і представників молоді відмовляється від релігійності. Така тенденція спостерігається в Америці та багатьох країнах Європи. Особливо серед молоді стає популярним бути атеїстом. Зниження рівня релігійності також означає зниження частоти відвідування релігійних закладів і молитви. З іншого боку, залишаються країни з дуже високим рівнем віруючих. Це, передусім, такі релігійні центри, як Італія та Ізраїль. Прогнозується, що коефіцієнт фертильності жінок різних релігій і віковий розподіл релігійних груп зазнають кардинальних змін. Збільшення рівня народжуваності серед мусульман призведе до того, що кількість мусульман у світі уже через 30 років наблизиться до кількості християн. При цьому кількість прихильників інших релігій почне скорочуватись, а їх середній вік стрімко зростатиме. Аналіз, проведений у ході дослідження поглядів студентської молоді України, показав, що більшість з них є віруючими та православними. При цьому стають популярними релігії та культури, які були популяризовані фільмами та серіалами. Було визначено, що більшість батьків студентів також є віруючими та православними. При цьому кількість віруючих батьків більша за кількість віруючих студентів. Визначено, що більшість студентів обирають релігію обох батьків, що вказує на суттєвий вплив батьків на релігійні погляди студентів. Встановлено, що віруючі студенти мають менше шкідливих звичок, а також вони набагато частіше беруть участь у благодійних проєктах і заходах.

Ключові слова: аналіз, вибіркові обстеження, молодь, коефіцієнт фертильності, мультирелігійність, релігія, розподіл, студенти, тенденції.
Рис.: 10. **Бібл.:** 17.

Одарюк Вадим Максимович – студент, кафедра управління і адміністрування, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: xa12850620@student.karazin.ua

Чала Тетяна Георгіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: t.g.chala@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7499-0308>

Парфенцева Неля Олексіївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри статистики, Національна академія статистики, обліку та аудиту (вул. Підгірна, 1, Київ, 04107, Україна)

E-mail: naparfen@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2768-8100>

UDC 311.21:[316.347-053.6]:2
JEL: C43; C46; Z12

Odariuk V. M., Chala T. G., Parfentseva N. O. A Statistical Research of Religious Views of Young People in Ukraine and the Rest of the World

The purpose of the article is to determine the current tendencies in the change of religious views of young people by selected countries of the world, as well as to analyze such views among the student youth of Ukraine on the basis of the carried out survey. It is defined that on a global scale there are significant changes in the structure of believers and in the distribution of the population of countries according to beliefs. A large number of both adults and young people refuse religiosity. This tendency is observed in America and many European countries. Especially among young people it becomes popular to be an atheist. The decrease in religiosity also means a decrease in the frequency of visits to religious institutions and practicing prayers. On the other hand, there are countries with a very high level of believers. These are, first of all, religious centers such as Italy and Israel. It is prognosticated that the fertility rate of women of different religions and the age distribution of religious groups will undergo radical changes. The increase in the birth rate among Muslims will lead to the fact that the number

of Muslims in the world in 30 years will approach the number of Christians. At this, the number of adherents of other religions will begin to decline, and their average age will grow rapidly. The analysis, carried out in the course of the research of the views of student youth of Ukraine, showed that most of them are believers and orthodox. At the same time, religions and cults that have been popularized by films and TV series are becoming popular. It is determined that most parents of students are also believers and orthodox. Still, the number of believing parents is greater than the number of believing students. It is determined that the majority of students choose the religion of both parents, which indicates the significant influence of parents on the religious views of students. It is defined that believing students have fewer bad habits, and they are much more likely to participate in charitable projects and events.

Keywords: analysis, sample surveys, youth, fertility rate, multi-religiousness, religion, distribution, students, tendencies.

Fig.: 10. **Bibl.:** 17.

Odariuk Vadym M. – Student, Department of management and administration, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: xa12850620@student.karazin.ua

Chala Tetyana G. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Statistics, Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: t.g.chala@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7499-0308>

Parfentseva Nelya O. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Statistics, The National Academy of Statistics, Accounting and Auditing (1 Pidhirna Str., Kyiv, 04107, Ukraine)

E-mail: nparfen@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2768-8100>

Процес глобальної міграції змінює віковий розподіл релігійно орієнтованого населення майже в усіх регіонах світу, особливо в Північній Америці та в Європі [12]. Більшість віруючих очікує впровадження своїх фундаментальних релігійних переконань в усі аспекти життя. Прогнозується, що в Європейському Союзі зросте рівень народжуваності релігійних іммігрантів і збільшиться чисельність релігійної молоді [12]. Отже, передбачуваним є той факт, що релігія та стосунки між людьми різних вірувань стануть проблемою соціальної та виробничої сфери, особливо в західній культурі. Це приводить до розуміння необхідності комфортного співіснування та поваги до звичаїв послідовників різних релігій.

Збільшення прихильників одних релігій і зменшення інших також породжує напружені відносини між представниками різних етнічних і вікових категорій. Ці культурні реалії важливі, оскільки релігійні вірування визначають, як люди сприймають свою роботу, як її виконують, а зі «старінням» робочої сили дослідження впливу релігії на поведінку на роботі набувають особливої актуальності.

Об'єктом проведення статистичного дослідження у сфері релігії доцільно обрати молодь, адже саме вона є носієм майбутніх змін. На становлення поглядів сучасного покоління впливають уже інші фактори, ніж 50–60 років тому. Розвиток Інтернету, соціальних мереж, поп-культур залишає свій відбиток. Через недостатню кількість робіт з приводу вивчення сучасних тенденцій зміни релігійних переконань молоді важко зробити обґрунтовані висновки. Але саме вони допоможуть зрозуміти вектор руху релігійних конфесій і досягнути кращої взаємодії серед людей різних переконань.

Питання, що стосуються теоретичних напрацювань та аналізу сучасних тенденцій зміни релігійних поглядів населення світу, висвітлені в роботах таких науковців, як Р. Бердж (R. Burge) [8], Б. Дж. Грім

(B. J. Grim) [6], Д. Вовк [17], А. Куперман и др. [4], Г. Кеніг (H. G. Koenig) [15], М. Розер, Х. Рітчі, Е. Ортіс-Оспіна (M. Roser, H. Ritchie, E. Ortiz-Ospina) [16].

Висвітленню зазначеної проблеми щороку багато уваги приділяють різні дослідницькі центри, такі як «Центр Разумкова» [3], «Pew Research Center» [14], Міжнародний інститут прикладного системного аналізу (The International Institute for Applied Systems Analysis – IIASA) [14], Центр релігії та суспільства Бенедикта XVI (Benedict XVI Centre for Religion and Society) [7].

Проблемам мультирелігійності на підприємствах, у міжнародних компаніях і шляхам їх вирішення присвячені роботи таких дослідників, як Г. Аскеланд і Е. Доли (G. Askeland, E. Dohlie) [5], Б. Дік, Б. Елдрідж, М. СTEGER, Р. Даффі (B. Dik, B. Eldridge, M. Steger, R. D. Duffy) [11], М. Етерінгтон (M. Etherington) [12], К. Канас, Х. Сондак (K. Canas, H. Sondak) [9].

Незважаючи на велику кількість досліджень, більшість робіт направлені на аналіз сучасних релігійних поглядів населення країн і регіонів світу. Натомість мало уваги приділяється аналізу тенденцій зміни релігійних переконань молоді.

Метою даного дослідження є визначення сучасних тенденцій зміни релігійних поглядів молоді за обраними країнами світу, а також аналіз поглядів серед студентської молоді України на основі проведеного анкетування.

Для аналізу світових тенденцій було обрано регіони та країни світу, які є центрами основних релігій або заслуговують на увагу через географічну близькість до України.

Одним із таких регіонів є Європа. Звільнення населення від релігійного впливу останнім часом значно поширюється, зростає частка молоді та дорослих, які вважають себе переконаними атеїстами. Незважаючи на це, більшість людей у регіоні все ще ідентифікують себе як християни (рис. 1).

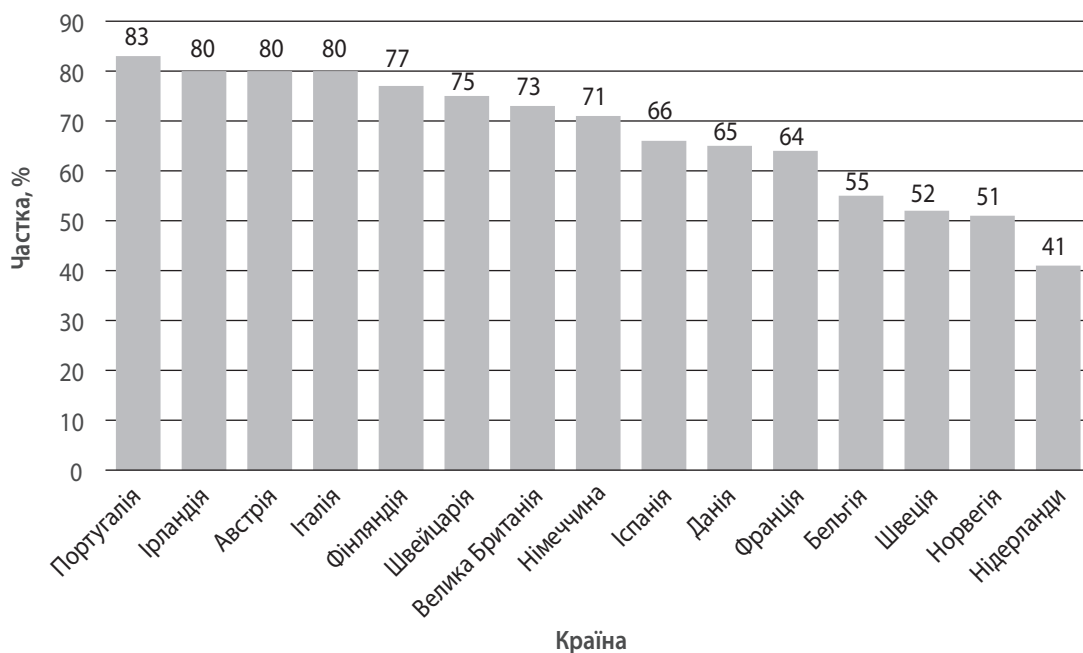

Рис. 1. Частка католиків у населенні країн Західної Європи на кінець квітня 2017 р.

Джерело: розроблено на основі [14].

З рис. 1 видно, що в Португалії, Ірландії, Австрії частка католиків у населенні країн є найбільшою. Не дивно, що досить висока частка католиків у Італії, адже країна є світовим центром католицизму.

Хоча більшість населення в Західній Європі вважають себе християнами, мало хто регулярно відвідує церкву. У кожній країні, окрім Італії, кількість непрактикуючих християн (тобто тих, хто відвідує церкву не більше кількох разів на рік) перевищує кількість практикуючих християн (ті, хто відвідує церкву щотижня або щомісяця). Наприклад, у Великій Британії втричі більше непрактикуючих християн (55%), ніж практикуючих (18%) [10].

Важливим є той факт, що мусульманська релігія активно поширюється останнім часом, особливо в Європі, куди мігрує велика кількість людей з мусульманських країн. Більшість людей у країнах регіону стверджують, що вони готові прийняти мусульман у свої сім'ї та як сусідів. Разом із тим, у західноєвропейських суспільствах спостерігаються приховані відчуття дискомфорту від мультикультуралізму. Населення дотримується неоднозначних поглядів на те, чи сумісний іслам з їхніми національними цінностями та культурою. Крім того, приблизно половина людей у країнах регіону схиляється до думки про те, що важливо народитися та мати походження з країни, щоб по-справжньому розділяти її національну ідентичність. Наприклад, 51% дорослих фінів вважає, що важливо народитися у Фінляндії та мати фінське сімейне походження, щоб бути по-справжньому фіном [10].

У Центральній та Східній Європі близько 57% населення відносять себе до православних християн,

серед яких мешканці десяти країн з православною більшістю, у тому числі України, Сербії, Греції, Румунії та Молдови. Крім того, православні християни утворюють значні релігійні меншості в Латвії (31%) та Естонії (25%) (рис. 2).

Аналізуючи рис. 2, можна зауважити, що частка католиків серед населення регіону становить близько 18%. У Польщі, Хорватії, Литві та в Угорщині вони утворюють релігійну більшість. До наступної за розміром групи (14% населення) входять респонденти, які відносять себе до атеїстів, агностиків або не відносять себе до будь-якої релігії. У Чеській Республіці їхня частка становить 72%, в Естонії – 45%. Протестантизм представлений у регіоні меншою мірою. Проте в деяких країнах протестанти утворюють досить значні за розміром релігійні меншини. Так, у Естонії та Латвії приблизно один із п'яти респондентів з числа дорослого населення відносить себе до лютеран. В Угорщині 13% респондентів відносять себе до протестантів [4].

Важливо дослідити такий аспект, як віковий розподіл кожної релігійної групи. Він є суттєвою детермінантою демографічного зростання. Прихильники одних релігійних груп є переважно молодими та попереду мають найкращі роки для дітородіння, тоді як члени інших груп значною мірою вже знаходяться за межами репродуктивного віку. У 2016 р. середній вік мусульман (24 роки) та індуїстів (27 років) був нижчим від загального середнього віку населення світу (30 років), тоді як середній вік християн (30 років) практично збігався зі світовим середнім. Середній вік в інших релігійних групах є вищим за загальний середній, що є однією з причин їх очікуваного відста-

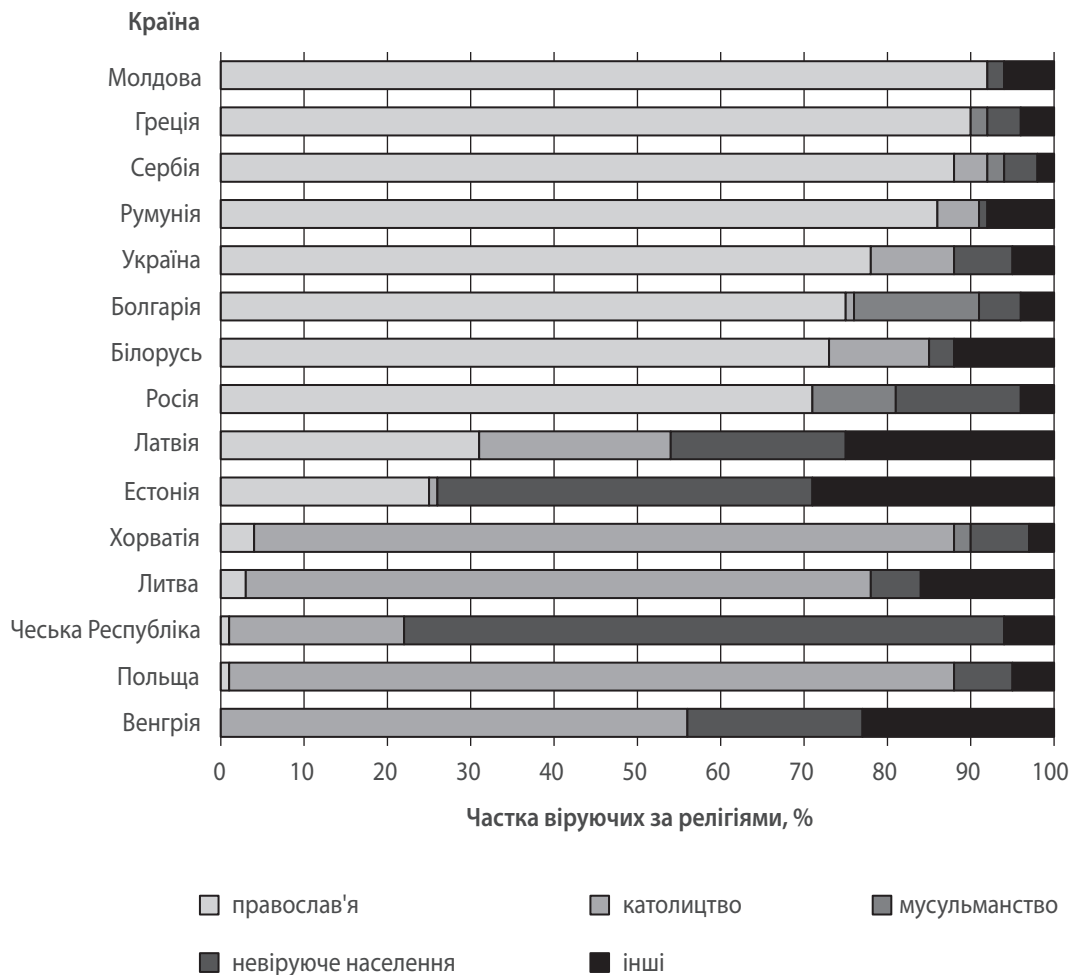

Рис. 2. Релігійний склад населення у країнах Східної та Центральної Європи на кінець липня 2016 р.

Джерело: розроблено на основі [4].

вання від темпів зростання населення світу. Коефіцієнти фертильності жінок різних конфесій у 2016 р. наведені на рис. 3.

Аналіз рис. 3 показує, що мусульманки мають найвищий рівень фертильності серед релігійних груп: у середньому 2,9 дитини на жінку, що значно пе-

ревищує рівень заміщення (2,1), тобто мінімум, який зазвичай необхідний для підтримки стабільного рівня населення. Друге місце займають християнки з 2,6 дитини на жінку. Індуїстська та юдейська народжуваність (по 2,3 дитини) є трохи нижчою за середній світовий рівень, який становить 2,4 дитини на жінку. Усі

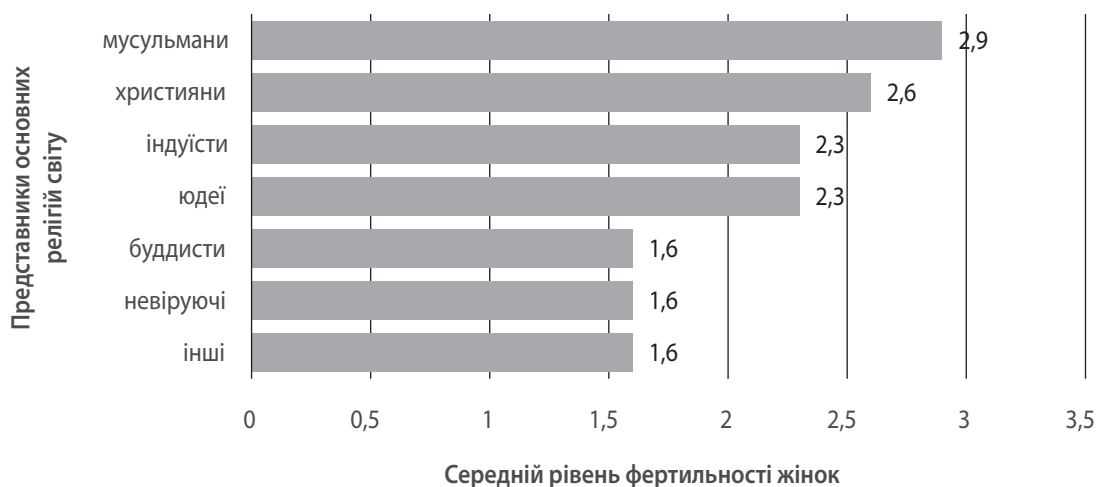

Рис. 3. Коефіцієнти фертильності жінок різних конфесій у 2016 р.

Джерело: розроблено на основі [10].

інші групи мають надто низький рівень фертильності, щоб підтримувати кількість своїх прихильників на незмінному рівні [10].

На основі даних анкетування щодо релігійних поглядів молоді (віком 16–29 років), проведеного Центром релігії та суспільства Бенедикта XVI (*Benedict XVI Centre for Religion and Society*) [7] у кооперації з Європейським соціальним дослідженням (*European Social Survey, ESS*) [13] визначено, що загалом у 12 з 22 країн, що брали участь в опитуванні, більше половини молодих людей стверджують, що не ототожнюють себе з жодною конкретною релігією чи конфесією. У 19 з них – більше третини мають аналогічну думку (рис. 4).

Дані рис. 4 свідчать про те, що молодь країн Європи дійсно «відходить» від релігійності. Але доцільно відзначити, що саме в Ізраїлі практично немає невірних серед молоді, що не є дивним, адже ця країна є релігійним центром для юдеїв і багатьох мусульман.

Розподіл віруючої частки молоді за основними релігіями представлено на рис. 5.

Рис. 5 ілюструє різноманітність релігійного устрою європейських країн. Ізраїль знову ж таки привертає увагу. У той час, як молоді юдеї не становлять навіть 1% в будь-якій з досліджуваних країн, в Ізраїлі вони мають 78%. До того ж, Ізраїль має найвищий відсоток (20%) мусульманської молоді. Це вдвічі більше, ніж в Австрії, Франції або Бельгії.

Спостерігаються також відмінності в досліджуваних країнах серед різних течій християнства: в Польщі 93% віруючих є католиками, в семи з двадцяти двох країн, що досліджувалися, частка католиків

менше 2%; православні християни в більшості країн становлять до 2%. У Росії й Естонії, однак, православна молодь становить 80% і 60% відповідно. Країнами з найвищою часткою протестантів у віці 16–29 років стали Фінляндія, Норвегія, Данія та – дещо позаду – Німеччина, Швейцарія та Швеція.

Одним із завдань дослідження було виявити, яка частка молоді в кожній з досліджуваних країн відвідує релігійні заклади та як часто (рис. 6).

Аналіз рис. 6 дозволив визначити, що лише в чотирьох країнах більше одного з десяти представників молоді відвідує релігійні служби принаймні раз на тиждень. Це Польща, Ізраїль, Португалія, Ірландія. В інших 18 країнах, незважаючи на значну різноманітність у кількості прихильників тієї чи іншої релігії, молодь якщо і є віруючою, але непрактикуючою, тобто в більшості випадків рідко відвідує релігійні заклади.

В Україні з 2000 р. Центром Разумкова проводяться вибіркові обстеження з питань релігії [3]. Упродовж усього періоду досліджень (2000–2020 рр.) українське суспільство демонструє досить високий рівень релігійності: зокрема, станом на кінець 2010 р., порівняно з 2000 р., кількість громадян, які визнають себе віруючими, зростає з 58 до 71%. У подальшому, впродовж 2010–2020 рр., частка віруючих серед дорослих громадян України становила в середньому 70% (рис. 7).

Найбільший річний приріст – 9% (з 67% до 76%) був зафіксований у 2014 р., що є характерним для суспільства, що опинилось у стресовій ситуації. Цей показник досі залишається найвищим за всі роки спостережень. Надалі він знижувався і в кінці 2020 р. становив близько 68% опитаних.

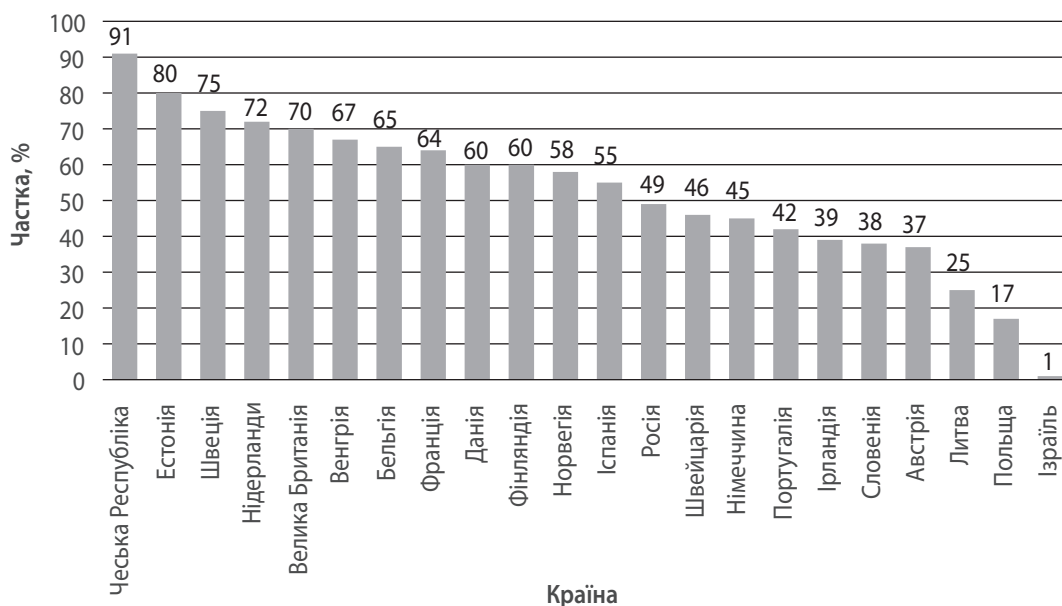

Рис. 4. Частка молоді (16–29 років) у країнах Європи та в Ізраїлі, яка не відносить себе до будь-якої релігії, на кінець 2016 р.

Джерело: побудовано за даними [7].

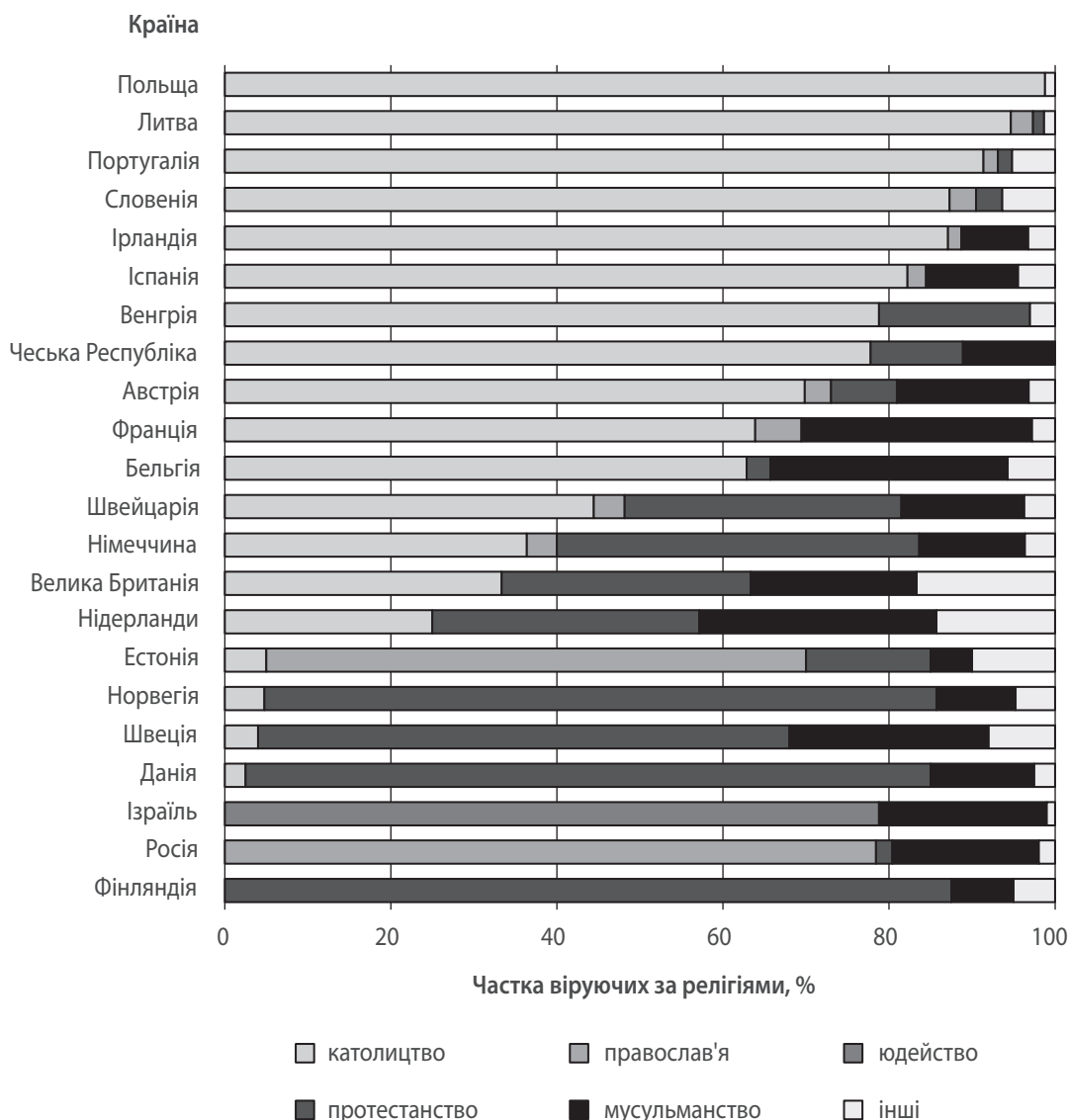

Рис. 5. Розподіл молоді (16–29 років) у країнах Європи та в Ізраїлі за основними релігіями на кінець 2016 р.
 Джерело: розроблено за даними [7].

Розподіл конфесійних поглядів громадян від початку моніторингу не зазнав особливих змін: більшість опитаних ідентифікували себе з православ'ям (на кінець 2020 р. – 62%); значною була чисельність послідовників греко-католицизму (11%).

Цікавим є той факт, що за останні три роки кількість послідовників православ'я зменшувалася, при цьому кількість протестантів почала зростати (майже на 5% за три роки) (рис. 8).

З рис. 8 також видно, що інші конфесії та релігійні напрями (римо-католицизм, протестантизм, іслам, юдаїзм та ін.) представлені набагато меншим числом прихильників. Приблизно однаковим залишається чисельність тих, хто не відносить себе до жодного з віросповідань (у 2020 р. – 15%, як і у 2000 р.).

Конфесійне (віросповідне) самовизначення має виразну регіональну специфіку. Найбільше число православних є характерним для Центрального регіону (у 2020 р. – 70%), Півдня (65%) і Сходу (65%), тоді як

на Заході їх частка становить лише 46%; натомість, значна частина жителів Заходу відносить себе до греко-католицизму (у 2020 р. – 38%) [3].

Для кращого розуміння чинників, що визначають релігійні погляди студентської молоді України, у 2020/2021 навчальному році було проведено вибіркове обстеження студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, які навчалися на другому курсі економічного факультету.

Відповідно до сформульованої мети було поставлено такі завдання дослідження:

- ✦ встановити частку віруючих серед студентів;
- ✦ визначити, які релігії (секти) найпопулярніші серед них;
- ✦ виявити ключові чинники, що впливають на релігійні погляди студентів (вплив сімейного середовища, поп-культури та кіноіндустрії);
- ✦ встановити наявність (або відсутність) зв'язку між участю у благодійних проєктах і релігійними поглядами;

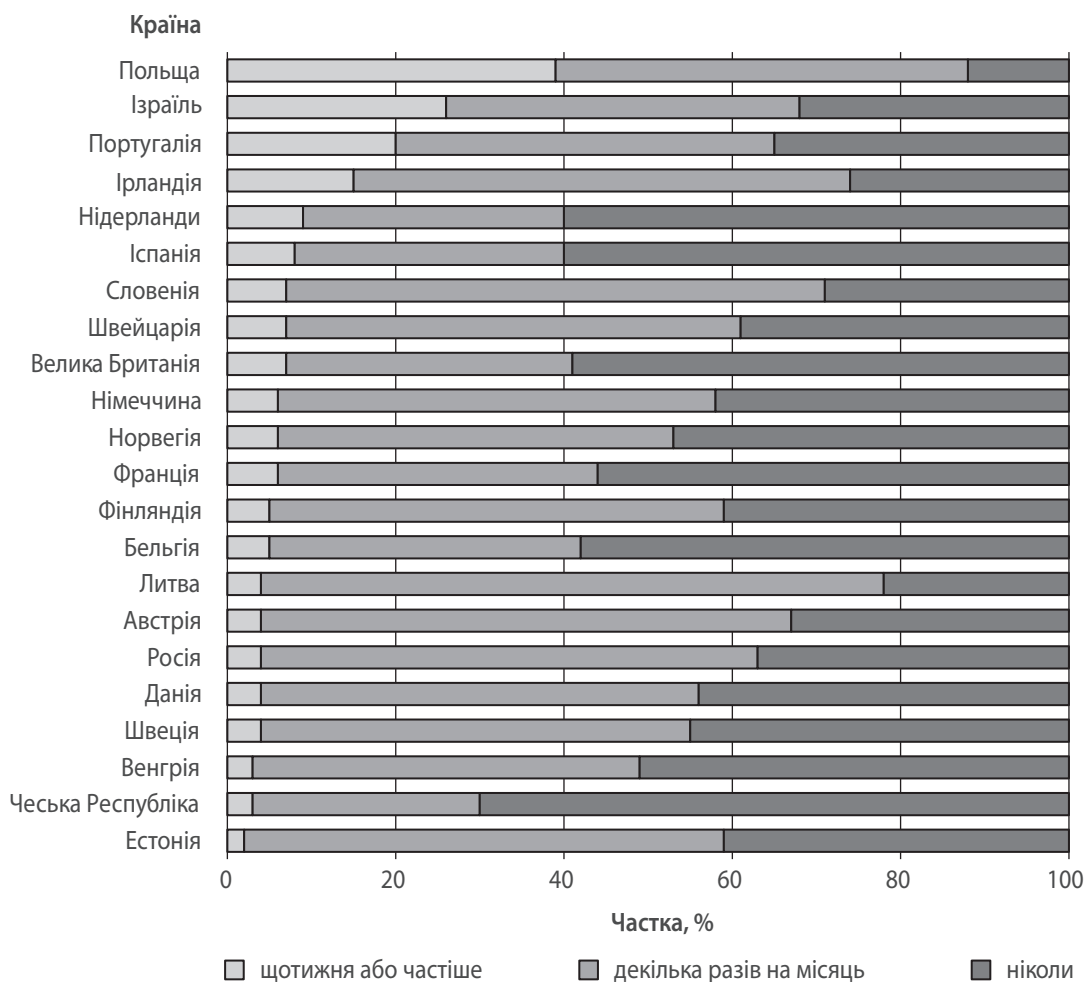

Рис. 6. Розподіл молоді (16–29 років) у країнах Європи та в Ізраїлі за інтенсивністю відвідування релігійних закладів

Джерело: розроблено за даними [7].

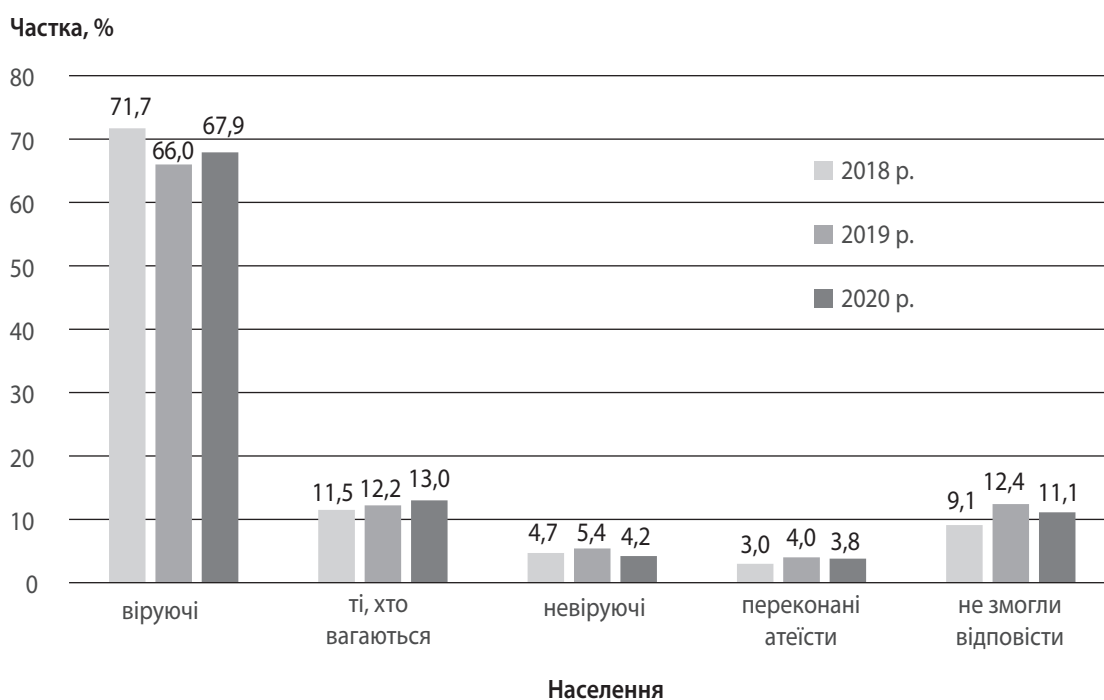

Рис. 7. Розподіл населення України на віруючих і невіруючих у 2018–2020 рр., на кінець року, %

Джерело: побудовано за даними [3].

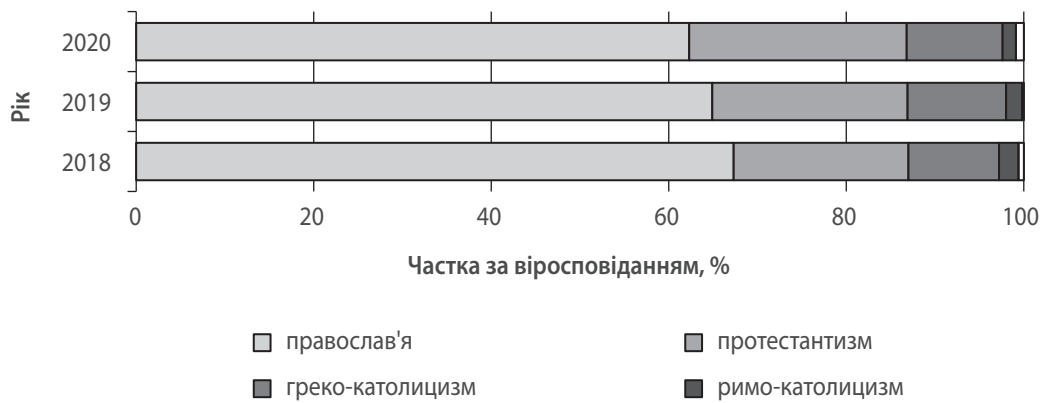

Рис. 8. Розподіл населення України за релігіями за 2018–2020 рр.

Джерело: розроблено за даними [3].

- ✦ встановити наявність (або відсутність) зв'язку між шкідливими звичками студентів та їх релігійними поглядами;
- ✦ визначити ступінь залучення студентів в релігійне життя.

За кожним із сформульованих завдань дослідження здійснено формалізацію ознак і розроблено питання анкети.

За даними [1] з імовірністю 0,954 визначено, що достатнім обсягом вибіркової сукупності є 98 студентів. Загалом було опитано 104 особи, 4 анкети містили недостовірну та/або неповну інформацію.

Анкетування проводилось із використанням сервісу Google Forms у квітні – травні 2021 р. [2]. Після опрацювання анкет було побудовано ряд діаграм, таблиці спряженості та за результатами аналізу зроблено висновки.

На рис. 9 наведено розподіл опитаних студентів на віруючих і невіруючих.

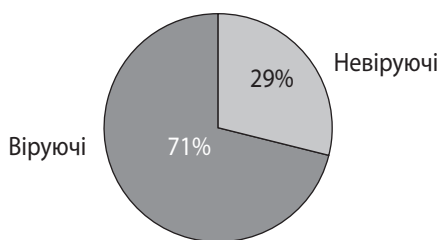

Рис. 9. Розподіл опитаних студентів на віруючих і невіруючих

Джерело: розроблено на основі анкетування Одарюка В. М. [2].

Вочевидь, що серед опитаних представників молоді виявилось більше віруючих людей. Тільки 2 з 10 опитаних виявилися невіруючими.

Розподіл віруючих студентів економічного факультету за віруваннями та статтю наведено на рис. 10.

З рис. 10 можна побачити, що найпопулярнішою релігією серед опитаних (як юнаків, так і дівчат) стало православ'я. Майже п'ята частина опитаних розділяє релігії, які популяризовані фільмами та се-

ріалами (джедаїзм та поклоніння скандинавським богам), з чого можна зробити висновок, що кіно та поп-культура має досить великий вплив на молоді уми.

Аналіз поглядів батьків опитаних студентів виявив, що більшість батьків є віруючими, при цьому віруючих мам більше, ніж тат. У середньому тільки 14% батьків є невіруючими, тоді як серед студентів таких 29%.

Встановлено, що більшість батьків є православними. Визначено також, що більшість студентів обирають релігію обох батьків. Отже, батьки мають суттєвий вплив на релігійні погляди студентів, що підтверджено результатами розрахунку критерію Пірсона.

За результатами опитування також встановлено, що віруючі студенти мають менше шкідливих звичок (досліджувалася, зокрема, частота вживання алкоголю), а також набагато частіше беруть участь у благодійних проектах і заходах.

ВИСНОВКИ

Зміна релігійних поглядів різних народів світу набирає обертів і починає впливати на повсякденне життя всіх людей. Наразі в Європі та найбільших релігійних центрах світу ще тримаються домінуючі релігії, але, в перспективі, вони будуть менше й менше впливати на суспільство.

Серед молоді Європи не можна виділити домінуючу релігію. Молодь кожної країни скоріше обирає ту релігію, яка є історично найбільш поширеною. Саме тому розподіл молоді за релігіями дуже відрізняється залежно від країни.

Мультирелігійне суспільство є особливим викликом для сфери менеджменту. Компанії мають приділяти увагу особливостям традицій і повсякденного життя людей різних вірувань.

Для комфортного співіснування та кращої взаємодії членів студентських і трудових колективів доцільно вивчати та досліджувати найкращі шляхи кооперації людей різних релігій.

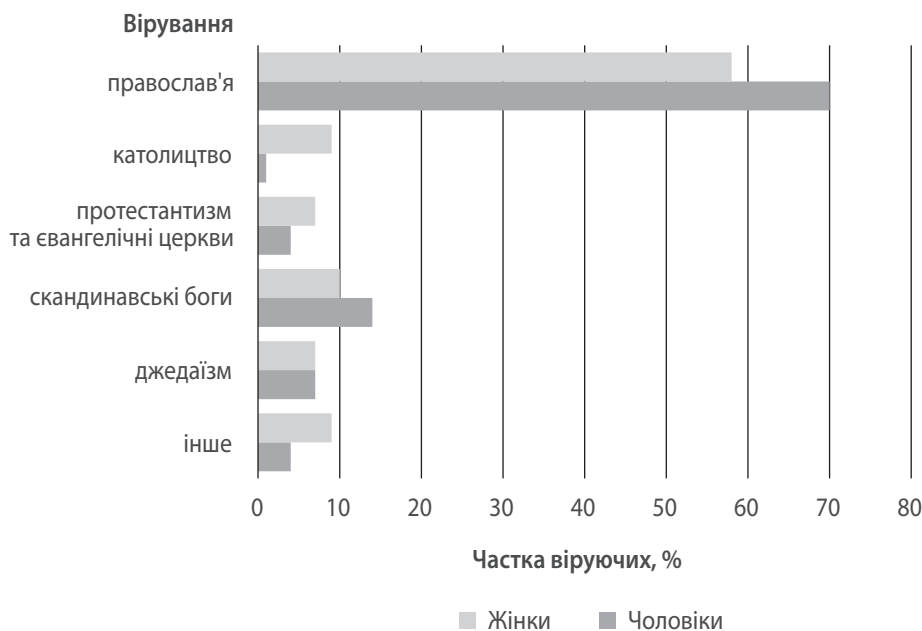

Рис. 10. Розподіл віруючих студентів економічного факультету за релігіями та статтю

Джерело: розроблено на основі анкетування Одарюка В. М. [2].

В Україні проблема мультирелігійності наразі перебуває в стадії зародження. На молодь теж не дуже відчутно впливають світові тенденції, тому домінуючі релігії країни залишаються незмінними. Також прослідковується вплив Інтернету та поп-культури, який у перспективі потребує більш детального вивчення й аналізу. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Інформаційна система «Освіта.уа». URL: <https://vstup.osvita.ua/>
- Опитування студентської молоді України щодо релігійних поглядів. URL: <https://forms.gle/oKPSgtoLSf1wA7cht5>
- Особливості релігійного і церковно-релігійного самовизначення громадян України: тенденції 2000–2020 рр. // Razumkov Centre. Київ, 2020. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_religiya.pdf
- Куперман А., Сайгал Н., Гарднер С. и др. Религия и национальная принадлежность в Центральной и Восточной Европе. PewResearchCenter. 2017. URL: <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/7/2017/05/CEUP-Overview-Russian-FOR-WEB.pdf>
- Askeland G. A., Døhlie E. Contextualizing international social work: Religion as a relevant factor. *International Social Work*. 2015. Vol. 58. Iss. 2. P. 261–269. DOI: <https://doi.org/10.1177/0020872813482958>
- Grim B. J. How religious will the world be in 2050? URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/10/how-religious-will-the-world-be-in-2050/>
- Bullivant S. Europe's Young Adults and Religion. URL: <https://www.stmarys.ac.uk/research/centres/benedict-xvi/docs/2018-mar-europe-young-people-report-eng.pdf>
- Burge R. The Future of American Religion: Birth Rates Show Who's Having More Kids. URL: <https://religion-unplugged.com/news/2021/10/4/the-future-of-american-religion-birth-rates-show-whos-having-more-kids>
- Canas K. A., Sondak H. Opportunities and Challenges of Workplace Diversity: Theory, Cases and Exercises. NJ: Pearson College Div, 2007. 266 p.
- The Changing Global Religious Landscape. URL: <https://www.pewforum.org/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>
- Dik B., Eldridge B., Steger M., Duffy R. D. Development and Validation of the Calling and Vocation Questionnaire (CVQ) and Brief Calling Scale (BCS). *Journal of Career Assessment*. 2012. Vol. 20. Iss. 3. P. 242–263. DOI: <https://doi.org/10.1177/1069072711434410>
- Etherington M. Religion as a Workplace Issue: A Narrative Inquiry of Two People – One Muslim and the Other Christian. *SAGE Open*. 2019. Vol. 9. Iss. 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/2158244019862729>
- European Social Survey, ESS. URL: <https://www.europeansocialsurvey.org/>
- Sahgal N. 10 key findings about religion in Western Europe. 2018. URL: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/05/29/10-key-findings-about-religion-in-western-europe/>
- Koenig H. G. Religion, Spirituality, and Health: The Research and Clinical Implications. *International Scholarly Research Notices*. 2012. Art. 278730. DOI: <https://doi.org/10.5402/2012/278730>
- Roser M., Ritchie H., Ortiz-Ospina E. World Population Growth. URL: <https://ourworldindata.org/world-population-growth>
- Vovk D. Religion and Forced Displacement in Ukraine. URL: <https://fpc.org.uk/religion-and-forced-displacement-in-ukraine/>

REFERENCES

- Askeland, G. A., and Dohlie, E. "Contextualizing international social work: Religion as a relevant factor". *International Social Work*, vol. 58, no. 2 (2015): 261-269.
- Bullivant, S. "Europe's Young Adults and Religion". <https://www.stmarys.ac.uk/research/centres/benedict-xvi/docs/2018-mar-europe-young-people-report-eng.pdf>
- Burge, R. "The Future of American Religion: Birth Rates Show Who's Having More Kids". <https://religionunplugged.com/news/2021/10/4/the-future-of-american-religion-birth-rates-show-whos-having-more-kids>
- Canas, K. A., and Sondak, H. *Opportunities and Challenges of Workplace Diversity: Theory, Cases and Exercises*. NJ: Pearson College Div, 2007.
- Dik, B. et al. "Development and Validation of the Calling and Vocation Questionnaire (CVQ) and Brief Calling Scale (BCS)". *Journal of Career Assessment*, vol. 20, no. 3 (2012): 242-263.
DOI: <https://doi.org/10.1177/1069072711434410>
- "European Social Survey, ESS". <https://www.europeansocialsurvey.org/>
- Etherington, M. "Religion as a Workplace Issue: A Narrative Inquiry of Two People – One Muslim and the Other Christian". *SAGE Open*, vol. 9, no. 3 (2019).
DOI: <https://doi.org/10.1177/2158244019862729>
- Grim, B. J. "How religious will the world be in 2050?" <https://www.weforum.org/agenda/2015/10/how-religious-will-the-world-be-in-2050/>
- "Informatsiina systema «Osvita.ua»" [Information System "Osvita.ua"]. <https://vstup.osvita.ua/>
- Koenig, H. G. "Religion, Spirituality, and Health: The Research and Clinical Implications". *International Scholarly Research Notices*, art. 2782730 (2012).
DOI: <https://doi.org/10.5402/2012/2782730>
- Kuperman, A. et al. "Religiya i natsionalnaya prinalozhnost v Tsentralnoy i Vostochnoy Yevrope" [Religion and Nationality in Central and Eastern Europe]. *PewResearchCenter*. 2017. <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/7/2017/05/CEUP-Overview-Russian-FOR-WEB.pdf>
- "Opytuvannia studentskoi molodi Ukrainy shchodo relihiinykh pohliadiv" [Survey of Student Youth of Ukraine on Religious Views]. <https://forms.gle/oKPStgoLS-1wA7cht5>
- "Osoblyvosti relihiinoho i tserkovno-relihiinoho samovyznachennia hromadian Ukrainy: tendentsii 2000-2020 rr." [Features of Religious and Church-religious Self-determination of Citizens of Ukraine: Trends of 2000-2020]. *Razumkov Centre*. Kyiv, 2020. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_religiya.pdf
- Roser, M., Ritchie, N., and Ortiz-Ospina, E. "World Population Growth". <https://ourworldindata.org/world-population-growth>
- Sahgal, N. "10 key findings about religion in Western Europe". 2018. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/05/29/10-key-findings-about-religion-in-western-europe/>
- "The Changing Global Religious Landscape". <https://www.pewforum.org/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>
- Vovk, D. "Religion and Forced Displacement in Ukraine". <https://fpc.org.uk/religion-and-forced-displacement-in-ukraine/>